

Каліберда В. С.

Студентка 2-го курсу ФСП
НТУУ «КП»

Науковий керівник:

Мисливий В. А., д.ю.н., професор, ФСП
НТУУ «КП»

Запобігання дезертирству в умовах антитерористичної операції

Сьогодні наша країна стоїть на порозі нової історії, яка, на жаль, твориться за допомогою зброї, військової сили, людських жертв. Всі ми є свідками гібридної війни між Україною та Російською Федерацією, яка триває вже декілька років. В умовах антитерористичної операції в країні значно зросла кількість військових злочинів. Станом на 1 березня 2016 року військова прокуратура України відкрила 2137 кримінальних проваджень за фактами військових злочинів, серед яких найбільш поширеними є: дезертирство, невиконання наказів, ухилення від військової служби. Протягом 2014-2015 років військова прокуратура передала на розгляд до суду 3718 обвинувальних актів стосовно злочинів цієї категорії. Така кількість кримінальних проваджень нашої держави свідчить про те, що причиною вчинення подібних злочинів можуть виступати такі фактори, як певні прорахунки з боку держави, військового командування, а також особиста суб'єктивна мотивація суб'єктів злочинів.

Найбільш небезпечним діянням, на нашу думку, є дезертирство. Відповідно до статті 408 Кримінального Кодексу України дезертирством вважається самовільне залишення військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби, а також нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, з відрадження, відпустки або з лікувального закладу, яке карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Станом на жовтень 2015 року було порушено 16 тисяч справ за фактом дезертирства в ході проведення антитерористичної операції на Сході України. Загальновідомо, що дезертир, частіше за все, підлягає осуду з боку суспільства. Так, з одного боку, це звична і в якійсь мірі правильна оцінка суспільства, але не слід забувати й про інший бік, а саме, які фактори нашої держави спонукають людину вчинити подібний військовий злочин, чи були на те досить вагомі суб'єктивні причини. Треба зазначити, що на дієздатність армії впливають декілька основних факторів: постійна нестача матеріальних і речових поставок, не завжди якісна підготовка військовослужбовців, як і подекуди недостатня компетентність офіцерів.

Усі ці чинники негативно впливають на стан української армії і призводять до порушення військової дисципліни, а перераховані причини та умови сприяють тому, що силовики іноді залишають свої позиції під час ведення військових операцій. Так, у 2015 році дезертирувало 559 військовослужбовців, знайдено - 122, а на початку 2016 року - 87, з яких знайдено 13. При цьому зазначається, що військове командування не лише не шукало дезертирів, але і всіма можливими засобами намагалося приховати даний факт, тим самим «покриваючи» злочинців. Так, дезертирами в очах української армії було визнано військовослужбовців 10-ї бригади морської авіації України і командира фрегата «Гетьман Сагайдачний», які покинули своє місце служби і перейшли на сторону російської армії.

Завдяки наведеним прикладам ми можемо зрозуміти, що дезертирство несе негативні наслідки для української армії. Цей прояв військового злочину є «паразитом» серед військовослужбовців, бо коли один вчинить таке діяння – може настати «ланцюгова реакція», як це можна спостерігати в нашій армії, особливо протягом 2014-2015 років. Тому, коли ми засуджуємо дезертирів, то повинні враховувати всі фактори, які впливали на його психічно-емоційний стан, думки, а відтак його дії, з приводу вчинення цього виду військового злочину, починаючи від моральних та психологічних факторів, які

наштовхують на створення конфліктних ситуацій, неспроможність виконувати накази і небажання перебувати в даній військовій ситуації, що й наштовхує на дезертирство. Не слід забувати й про військовий дух, який складається в самому колективі військовослужбовців. Багато залежить як від командира, так і від кожного бійця окремо. Іноді дії, навіть слова одного, можуть наштовхнути цілий батальйон на злочинні діяння. Нажаль, це не вигадки, а військові реалії нашого сьогодення.

Отже, проаналізувавши статистику, звіти, надані вищими державними органами, ми можемо зробити висновок, що дезертирство, як і будь-який інший військовий злочин, що руйнує українську армію з середини, створюючи все більшу небезпеку для суспільства. Це, перш за все, «хвороблива, паразитична думка, ідея», яка може жити в голові будь-якого військовослужбовця, підштовхуючи його перейти межу кримінального закону.

На нашу думку, держава повинна створити умови задля зменшення прояву подібних ситуацій шляхом надання більшої кількості необхідної зброї та військової техніки, матеріального оснащення, надавати психологічну допомогу, проводити постійне психологічне тестування загального стану бійців задля вияву негативних факторів, які можуть раз і назавжди зруйнувати його життя та, можливо, боєздатність цілої армії. І ще одне: зробити більш кваліфікованим відбір кандидатів для командного складу, бо багато чого, в тому числі і морально-психологічний стан бійців, залежить від військовокомандуючих.

У чинному кримінальному законодавстві слід передбачити більш вагомій мірі покарання, щоб це було додатковим стимулом для співітчизників не ставати на шлях вчинення злочину. Отже, перш ніж радикально засуджувати дезертирство, необхідно спочатку намагатися проаналізувати і з'ясувати, які фактори штовхають людину вчинити подібний злочин: елементарне небажання захищати честь і гідність власної держави, боягузтво, пошук кращої, комфортної обстановки, і не важливо, на чий стороні вона її знайде: власної держави чи ворожої, чи все ж ключову роль зіграли внутрішні психологічні фактори, обставини, які робили неможливим перебування людини в умовах військової служби.

Тому кримінально-правова і кримінологічна науки в реаліях сьогодення повинні приділяти особливу увагу вивченню криміногенної інформації про військові правопорушення, аналізувати та виявляти детермінанти, які наштовхують бійців перейти межі закону. На цій основі слід розробляти й впроваджувати комплекс заходів із запобігання проявам дезертирства, оскільки дезертирство – це паразит, якому треба протидіяти задля того, щоб він не знищував українську армію та державу.